

Distansutbildningspodden: Att erbjuda studier off-campus

Musikvinjett: Musik spelas.

Jerry Engström: Vi har ett uttryck där vi säger att man ska kunna vilja välja, alltså som person, individ. Vill jag flytta till en stor högskola, stora högskoleorter, då ska jag självklart göra det. Men du ska också kunna vilja välja att stanna kvar här.

Mikael Andersson: Många personer måste flytta till större orter för att utbilda sig och efter examen är det inte alls lika många som återvänder hem. Men när kommuner och lärosäten möjliggör studier även utanför det klassiska campusområdet då minskar utflyttningen från mindre orter samtidigt som rekryteringen av studenter breddas.

Mikael Andersson: Med tillgång till lokala mötesplatser, med anpassade studierum och teknik kan ännu fler tänka sig att plugga vidare eftersom de inte behöver flytta. Det här gynnar inte bara den enskilda individen, utan även kommuner och arbetsgivare är vinnare när fler personer på mindre orter utbildar sig. Idag här på Distansutbildningspodden, ifrån Universitets- och högskolerådet, ska vi prata om sådana här lokala lärcentrum som finns på flera orter i Sverige och om campusverksamheten som vuxit fram ur det. Jag heter Mikael Andersson och i dag har jag med mig Jerry Engström som är campuschef i Västervik. Välkommen Jerry!

Jerry Engström: Tack så hjärtligt!

Mikael Andersson: Kul att ha dig med här! Ska du berätta lite om var du arbetar och vad din roll är där?

Jerry Engström: Ja du, man kan väl säga att jag lever mitt liv som campuschef på Campus Västervik, vilket är ett av dessa campus som du beskrev. Vi är ett lokalt campus, vilket också innebär att vi ägs, drivs och finansieras till fullo av Västerviks kommun. Vi har jobbat med den här verksamheten i 25 år nu.

Mikael Andersson: Om vi tittar lite på historiken - när uppstod det här fenomenet med lärcentrum?

Jerry Engström: Fenomenet lärcentrum uppstod... Det kanske inte hette lärcentrum då, man kallade det studiecentra och hade även andra olika titlar på det, men i början, mitten av 90-talet kan man väl säga. Strax därefter formerades också nätverket NITUS som är ett nationellt, delvis internationellt, nätverk för kommunala lärcentra.

Mikael Andersson: Sverige har ju haft distansutbildning länge och så vidare. Vad var det som gjorde att just det här med lärcentrum kom i ropet?

Jerry Engström: Då handlade det ju mer om att vi inte hade internet på den tiden. Det vi kunde göra på olika lärcentrum runt om i landet var ju att underlätta för de studerande så att de slapp resa helt enkelt. Och väldigt många jobbade med videokonferensteknik, uppkopplade via Telias kopparkablar, med varierande funktion i och för sig. Men det fungerade på den tiden och det var ett bra koncept då.

Mikael Andersson: Så egentligen var det här ett steg för till exempel lärosäten att kunna flytta campus ut till olika mindre orter alltså?

Jerry Engström: Ja, att bredda sin målgrupp, inte minst. På den tiden var det många lärosäten som var ganska aktiva i att jobba med lärcentrum runt om i Sverige. Det fanns lärosäten som kunde ha 40, 50, 60 kommuner som man samarbetade med och körde utbildning via videokonferens.

Mikael Andersson: Du sa ju en intressant sak när det gäller för er då. Det är ju att det för er del är Västerviks kommun som äger och driver Campus Västervik. Men hur har det kommit sig att kommunerna har gått in så att säga som aktör och driver lärcentrum?

Jerry Engström: I grund är det ju egentligen statens uppgift att se till att bedriva högre utbildning och forskning i landet. Men sen har ju kommunerna vart efter tid gått också upptäckt att dels så flyttar, ungdomar framför allt, ifrån de här kommunerna och flyttar till högskolor och universitetsorter, och här är det väldigt svårt att antingen locka tillbaka eller erbjuda ett bra alternativ att komma tillbaka. För det blir oftast så att man skaffar sig första jobbet på den orten och sen byggs det här på. Man bildar familj och så vidare och då tar det ganska lång tid innan man eventuellt börjar fundera på att flytta tillbaka till sin ursprungliga kommun. Den andra utmaningen i det här är att vi i de kommuner som då tappar de här människorna får svårare och svårare att rekrytera till våra verksamheter, både det privata och det offentliga. Här kan man då se lösningen att vi erbjuder utbildning, kanske många gånger som är riktad mot arbetsmarknadens behov. Så när man läser en utbildning hos oss så har man också väldigt stor sannolikhet att kunna skaffa sig ett jobb efter avslutad utbildning. Och däri ligger kanske den stora vinsten för kommunerna. När vi sedan får våra studenter att gå ut på arbetsmarknaden, ja då betalar man skatt och man levererar in skattemedel till den kommunala skattekitan. Därigenom kan man också se det som en investering från kommunen.

Mikael Andersson: Det här med lärcentrum finns ju inte bara på flera orter, utan lärcentrum kan ju se väldigt olika ut också. Men om du bara lite grovt skulle ta - vilka är de två ytterligheterna i dag som du ser för lärcentra?

Jerry Engström: Den ena ytterligheten är ju när man är ett lärcentrum som har som huvudsaklig uppgift att jobba med gymnasial utbildning med sfi och så vidare. Och den andra ytterligheten är ju där man är fokuserad eller har en specialisering mot högre utbildning och forskning.

Mikael Andersson: Men du representerar ju så att säga en som man kan kalla en ytlighet, både vad gäller innehållet men också storleken och uppdraget. Och det är ju den här utvecklingen, då lärcentrum har blivit campusbildningar. Vad skulle du vilja säga är skillnaden mellan ett traditionellt lärcentrum och ett campus?

Jerry Engström: Vi har haft i princip samma uppdrag i alla år, vilket handlar om att tillgängliggöra högre utbildning och forskning till vår kommun och till våra grannkommuner. Och med ett öga på arbetsmarknadens behov. Vi har jobbat ganska målinriktat med att etablera samverkan och samarbete med ett antal lärosäten i landet, och därigenom erbjuder vi ett antal programutbildningar och vi jobbar med forskning, lokalproducerad forskning som vi kallar det, både samverkansforskning. Vi har även byggt upp en licentiantmiljö på Campus Västervik.

Mikael Andersson: Men just den här framväxten av det som gjorde att det blev den här stora campusbildningen. Vad är faktorerna som gjorde att det blev så i Västervik? Det som kan vara intressant är till exempel samarbetet mellan dig eller ert campus och kommunen. Hur har det utvecklats?

Jerry Engström: Där har jag hela tiden haft en ganska tydlig idé att i princip gå hand i hand med vår politik i Västervik. Vi har bytt färg på styret här under de här åren. Men där finns en tydlig idé om vikten av att vi arbetar på det här sättet. Idag har vi hållit på så pass länge, så nu finns det studenter ute i alla verksamheter, mer eller mindre, som en gång har studerat här. Det är väl det som har gjort att man också ser vikten av att vi finns, för att vi bidrar de facto till att till del kompetensförsörjning, vår arbetsmarknad. Vår politik uttrycker ofta i dag att Campus Västervik är den viktigaste näringslivspolitiska satsningen som vi gör, så det är klart att det här hänger ihop. Vi ser att många yngre människor i Västervik väljer att studera på Campus Västervik i dag utifrån att det finns en utbildning som passar dem. Vi har färre som flyttar härifrån. Vi har också studenter som flyttar in till Västervik för att plugga och som i princip alla blir kvar eftersom de utbildningar vi har är i relation till den arbetsmarknad vi har. Det här ger ju också att för varje student som går ut härifrån och går till en arbetsplats så bygger det fundamentet hos oss starkare, samtidigt som individperspektivet i det här också är väldigt viktigt. Att man.. Vi har ett litet uttryck där vi säger att man ska kunna vilja välja som person, individ. Då ska man kunna vilja välja vad man vill göra. Vill jag flytta till en stor högskola, stor högskoleort så ska självklart göra det. Men du ska ha ett gott minne med dig av Västervik. Du ska veta att om du kommer tillbaka så finns alla möjligheter att fortsätta din kompetensutveckling, så att säga. Men du ska också kunna vilja välja att stanna kvar här, vilket också nu då många gör.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: Ni har ju också tagit ett steg framåt där ni har ett väldigt starkt och etablerat samarbete med ett antal lärosäten, inte minst då Högskolan i Väst. Kan du beskriva vilken samverkan ni har med olika lärosäten?

Jerry Engström: I grunden handlar det ju mycket om utbildningssamverkan, så klart. Högskolan Väst har vi samarbetat med i mer än 20 år, och där har samverkan och samarbetet utvecklats under tid ganska ordentligt. Vi har tre av våra licentiander, förlåt, fyra av våra licentiander är då antagna på Högskolan Väst och gör sin utbildning och sin forskarutbildning där, men man är placerad på Campus Västervik. Vi har ju också drivit gemensamma utvecklingsprojekt. Men den här ambitionen om att tillgängliggöra utbildning och kunskap utanför just campus i Trollhättan har varit ganska tydlig och där finns en vilja av att fortsätta utveckla det och jobba för det.

Mikael Andersson: Det är väldigt lätt att se vinsten för kommunerna och för studenterna, men en sak som ofta lyfts fram i distansutbildningssammanhang är viljan att få till en samverkan över lärosätetsgränserna, men ändå svårigheten att göra det. Att ytterst en student ska kunna kombinera ihop ett utbildningspaket bestående av kurser från olika lärosäten. Är det här något du ser att en campusbildning skulle kunna hjälpa till med?

Jerry Engström: Det skulle det kunna vara, och det jobbades ganska intensivt med det för något tiotal år sedan. Men sen rann det ut i sanden lite grann för det vara olika utmaningar. Just det att läsa kurser på olika universitet och högskolor för att på så sätt ta en examen. Vad jag förstår så står vi väl kvar där egentligen. Utan från vårt perspektiv handlar det om hela programutbildningar plus olika former av kurser såklart. Men grunden handlar om programutbildningar. Sen är det också en fråga om att hitta intresset från just den här högskolan eller universitetet, och idag finns det ju heller inga incitament från stat, regering till universitetet att jobba på detta sättet, utan det handlar om att hitta andra delar som gör att man kan hitta ett vinna-vinna perspektiv för bägge parter.

Mikael Andersson: Du lyfte en intressant faktor här. Det här med incitament FÖR. Om du som campuschef och kanske också om NITUS fick önska lite grann - vad skulle du vilja se för förändringar just i till exempel incitamentstrukturen för att få till ett steg till i just den här möjligheten för lärcentrum att erbjuda utbildningar, mer utlokaliserad utbildning?

Jerry Engström: En ganska tydlig del tror jag det handlar om någon form av ekonomiskt incitament för lärosätet. Antingen att man får medel per kurs, per utbildning, eller att man helt enkelt får ett antal platser i regleringsbrevet som säger att här kan ni arbeta med decentraliserad utbildning. Det finns ju idag, på våra norra universitet. Det finns ingenting någon annanstans än i Umeå och Luleå. Då kan man också värdera det i kronor och ören, att så här mycket är det värt helt enkelt. Och det skulle underlätta, tror jag. För bägge parter, både för kommunerna men också för högskolorna, att ha någonting att förhålla sig till. Deras grunduppdrag ligger i att bedriva utbildning på den plats där de finns, så att säga.

Mikael Andersson: Ändå betonas det ju i... Det är ju ingen hemlighet att man ser gärna, eller det finns ju ett uppdrag med breddad rekrytering och även det här med att göra utbildningen, en tillgänglighetsfråga, att göra utbildning tillgänglig i hela landet. Vad upplever du är det som hindrar att lärosätena själva tar ett steg mot den här samverkan som du beskriver, utan sådana här externa incitamentsförändringar?

Jerry Engström: Dels för att det behövs mer och kanske bättre information om vad ett lärcentra de facto ser ut i dag och vad kan man erbjuda idag? Det som ur högskolans perspektiv inte minst är att det finns en målgrupp som man inte når på annat sätt. De här studenterna som vi pratar om här är i många fall ortsbundna på ett eller annat sätt och kan inte, har inte möjligheter att pendla eller flytta eller vill inte pendla eller flytta. Men man vill gärna studera om möjligheten ges. Där har högskolesektorn absolut en målgrupp. En målgrupp som också ofta, väldigt ofta, har goda, höga gymnasiebetyg enligt undersökningar, och som enligt vår erfarenhet klarar sig mer än bra i högskolestudier. Där har högskolan absolut någonting att prata med då också i samma andetag om breddad rekrytering. Ja, men absolut. De här studenterna kommer ofta från den typen av målgrupp som man vill se i breddad rekrytering,

Mikael Andersson: Men det här låter som någonting som skulle vara väldigt attraktivt för lärosätena. En grupp som har väldigt, väldigt goda förutsättningar att öka genomströmning också i statistiken.

Jerry Engström: Absolut.

Mikael Andersson: Hur ser du att ni skulle kunna hjälpa till här med rekryteringen av de här studenterna?

Jerry Engström: Det är precis det vi gör. Det är precis där vi är. Vi har väldigt många studenter här som är i den målgruppen. Av våra studenter så uppger också 70 procent att jag hade inte kunnat studera om inte ni hade funnits. Det är ganska många över år som då högskolan har fått in från den här bakgrunden eller den här miljön, så att säga.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: Vi har pratat om de positiva effekterna för kommunen och också de positiva effekterna för det lokala arbetslivet. Men om vi tittar på just studentperspektivet, vad kan du se de stora effekterna just med Campus Västervik utifrån studenternas sätt att se det?

Jerry Engström: Det studenterna säger väldigt klart och tydligt är dels att jag har valt att vara här. Det finns studenter som åker hit och tittar och kommer in och vill titta hur det ser ut och väljer utifrån att vi inte är så stora. Väldigt många upplever också att det så kallade vardagspusslet, att man får ihop livet på ett annat sätt eftersom många studenter har familj och barn. Barn som ska lämnas på förskola på morgonen och hämtas på eftermiddagen. Där kan man ju cykla till förskolan. Man lämnar barnen, man cyklar upp, gör sina studier och cyklar hem, eller hämtar barnen innan förhoppningsvis, och sen cyklar hem. Men det är väl kanske den stora biten i det, och att man då inte känner sig tvingad att flytta för att utbilda sig på högre nivå, vilket många personer härifrån har gjort tidigare. Man har känt sig tvingad att flytta, för jag vill utbilda mig. Det slipper vi idag. Möjligheten att det finns är väldigt viktigt för många, och att man därigenom får ihop sitt liv, man kan göra det.

Mikael Andersson: Om vi tittar på att avsluta med en framtidsvision. Du och NITUS - vad ser ni för möjlig och önskvärd framtid? Och finns det någonting som skulle behöva finnas på plats för att den här framtiden ska bli verklig?

Jerry Engström: Jag skulle nog vilja säga någon form av struktur för kvalitativt samarbete. Det finns ju tankar och idéer om hur det skulle kunna se ut och därigenom att vi en vacker dag kan säga att vi tillgängliggör högre utbildning i hela landet. Det man pratar om i dag när det gäller tillgängliggörande handlar det om den typen av distansutbildning som oftast till fullo ges via internet, vilket är bra för vissa målgrupper men inte bra för andra målgrupper. Det vi har sett är att när det handlar om grundutbildningar, vilket hela landet har jättestora behov av, så är det enklare och bättre fungerande för studenterna att läsa i en än studiekontext. Du har en plats att läsa på. Du har en grupp omkring dig att läsa tillsammans med och därigenom så får du stödet också. Att klara utbildningen på ett annat sätt

Mikael Andersson: Så en uppmaning till de lärosäten som planerar just detta att erbjuda till exempel distansutbildningar eller i alla fall utbildning som inte är på campus; börja med att kanske titta på vilket samarbete man kan etablera med olika lärcentra för att få till det här.

Jerry Engström: Absolut. Därtill om man bygger upp ett samarbete med ett lärcentra så hör jag också att man på ett annat sätt kommer in i kommunen och får tillgång till kännedom om den arbetsmarknad som finns där. Den studentpotential som finns där. Så det finns mycket för lärosätet att vinna på att etablera samverkan,

Mikael Andersson: För då får man också hjälp med både rekrytering och anpassning och kanske VFU-platser och såna här saker.

Jerry Engström: Utan tvekan.

Mikael Andersson: Det låter som att lärcentra och inte minst campusutbildningarna är lite av en schweizisk armé kniv när det gäller att lösa en hel del av de låsningar som finns för lärosätena att erbjuda utbildning på distans eller flexibelt eller off campus om man säger så. Jerry - jättesnällt att du tog dig tid att vara med här i den här podden, Distansutbildningspodden. Tack så jättemycket för att du var med!

Jerry Engström: Tack så hjärtligt!

Musikvinjett: Musik spelas.